

Tendències del turisme a Catalunya 2002-2004. Rendibilitat de la indústria hotelera

Entre la darrera publicació de l'Índex UAB d'Activitat Turística l'any 2002 i l'edició actual, han succeït esdeveniments de gran importància i, lògicament, d'indubtable repercussió en els fluxos turístics. Tan sols cal esmentar-ne alguns dels més significatius com: la unificació de la moneda europea, el fet de tractar-se del període immediatament posterior a *l'11S*, *l'Any Gaudí*, *l'Any Dalí*, *l'11M*, el *Fòrum de les Cultures...*

Tal conjunció d'esdeveniments ha fet que, des de l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera de la Universitat Autònoma de Barcelona (EUTDH UAB) i en especial per part del director de l'Índex UAB 2005, l'economista Juan Antonio Duro, es cregués convenient completar l'esmentat Índex amb una anàlisi de les tendències del turisme receptor a Catalunya durant el període 2002-2004, així com de la rendibilitat de la indústria hotelera.

Evolució de l'activitat turística 2002-2004

El creixement dels ingressos per Turisme es pot dividir en tres factors, que cal analitzar de manera separada: el nombre de turistes, l'estada mitjana i la despesa mitjana.

En el període 2002-2004 el creixement dels turistes s'ha situat en un significatiu 5.5%. La seva descomposició indica la prominència dels fluxos procedents de l'estranger, que haurien aportat 3.6 punts en aquest increment. El turisme espanyol vindria en segon lloc amb un 1,4% d'aportació al creixement global i el mercat català amb un reduït 0.4%.

El creixement del turisme estranger, al mateix temps, es fonamenta en el comportament especialment expansiu traçat pel mercat britànic, seguit a molta distància pel mercat italià. Dels 9.3 punts de creixement del turisme estranger, 5.7 punts s'atribueixen exclusivament al comportament del mercat de les illes. D'altra banda, en el mateix període es detecta un procés de reducció de l'estada mitjana, bàsicament en el mercat estranger i català.

Durant el període 2002-2004, la despesa mitjana diària en termes reals decreix en el mercat estranger i espanyol, un 1.9% en el primer i un 0.6% en el segon. Combinats aquests factors, s'ha de subratllar que el creixement dels ingressos turístics reals es deu únicament al creixement dels turistes. Si els ingressos han crescut un 5.2%, el creixement dels turistes aportarien 7.8 punts, mentre que els altres dos factors haurien tingut una contribució negativa al creixement.

Per marques turístiques, el creixement més important dels turistes al llarg del 2004 s'ha localitzat a Barcelona i al Maresme, amb un augment de l'11% en el primer cas, pel mercat estranger mentre que, en el segon, tant estrangers com catalans contribueixen significativament a l'avenç registrat.

Del 6.7% de creixement dels turistes a Catalunya durant el 2004, 3 punts es deuen a la marca Barcelona i 2 punts a la Costa Brava. Del 8.7% que va créixer el turisme estranger a Catalunya, 4.3 punts els aportà Barcelona i 3 punts la Costa Brava. En relació al turisme espanyol, del 5.5% de creixement global, 2.9 punts s'atribueixen a l'expansió de Barcelona i 1.8 a la Costa Daurada. Del 1.5% de creixement del turisme català 1.1 punts es deuen al Maresme.

Descomposició creixement turistes per Grans Mercats Emissors

	2002-2003	2003-2004	2002-2004
Estranger	0,2%	3,4%	3,6%
Espanyol	0,5%	0,9%	1,4%
Català	0,4%	0,1%	0,5%
Total	1,1%	4,4%	5,5%

Font: Índex UAB a partir de dades de la Direcció General de Turisme. Generalitat de Catalunya

Descomposició creixement turistes estrangers per mercats emissors

	2002-2003	2003-2004	2002-2004
França	-0,7%	1,7%	1,0%
Alemanya	-0,8%	0,4%	-0,4%
Bèlgica i Holanda	0,0%	-0,1%	-0,2%
Suïssa	-0,2%	0,0%	-0,1%
Itàlia	-0,2%	2,0%	1,9%
Regne Unit	3,0%	2,7%	5,7%
Països Nòrdics	0,3%	0,0%	0,3%
Rússia	-0,5%	0,0%	-0,4%
EEUU i Japó	-0,3%	0,0%	-0,3%
Altres	0,0%	1,8%	1,7%
Total	0,6%	8,7%	9,3%

Font: Índex UAB a partir de dades de la Direcció General de Turisme. Generalitat de Catalunya

Estada mitjana

	2002	2003	2004
Catalans segons residència	3,4	3,3	3,2
Catalans no segona residència	4,6	4,3	4,4
Espanyols	6,1	6,1	6,2
Estrangers	8,5	8,0	8,3

Font: Índex UAB a partir de dades de la Direcció General de Turisme. Generalitat de Catalunya

Estada mitjana per nacionalitats

	2002	2003	2004
França	9	8,2	7,6
Alemanya	11,1	10,6	10,7
Regne Unit	8,8	8,06	8,3
Bèlgica i Països Baixos	10,3	9,6	10,3
Itàlia	6,1	7,4	7,3
Suïssa	11,6	9,5	9,6
Països nòrdics	11,4	3,5	4
Rússia	10	17,2	18,3
Estats Units i Japó	3,8	4,1	4,7
D'altres països	5,6	6,06	7,4
Total	8,4	8,01	8,2

Font: Índex UAB a partir de dades de la Direcció General de Turisme. Generalitat de Catalunya

Despesa diària per mercats. Euros constants

	2002	2003	2004	2003/2002	2004/2003	2004/2002
Estranger	78.6 €	78.0 €	77.1 €	-0.8%	-1.2%	-1.9%
Espanyol	48.7 €	48.6 €	48.4 €	-0.2%	-0.4%	-0.6%
Català	30.7 €	30.7 €	31.8 €	0.0%	3.6%	3.6%

Font: Índex UAB a partir de dades de la Direcció General de Turisme. Generalitat de Catalunya

Descomposició creixement ingressos reals turístics segons factors *multiplicatius* de demanda, 2002-2004

	Turistes	Estades	Despesa	Total
Estranger	8.9%	-2.4%	-1.9%	4.6%
Espanyol	9.3%	0,6%	-0.8 %	9.1%
Català	2.6%	-2.9 %	3.6%	3.3 %
Total	7.8%	-1.4%	-1.2%	5.1 %

Font: Índex UAB a partir de dades de la Direcció General de Turisme. Generalitat de Catalunya

Creixement dels turistes per marques 2004 i aportacions dels grans mercats emissors

	Total	Estrangers	Espanyols	Catalans
Barcelona	10,9%	9,0%	2,3%	-0,5%
Catalunya Central	-4,7%	-4,5%	0,5%	-0,7%
Costa Brava	7,1%	6,1%	0,5%	0,5%
Costa Daurada	4,6%	1,7%	2,2%	0,7%
Costa Garraf	4,3%	5,5%	0,0%	-1,2%
Costa Maresme	10,9%	5,9%	1,1%	4,0%
Pirineus-Prepirine	1,5%	3,2%	0,1%	-1,8%
Terres de Lleida	-1,9%	2,1%	0,8%	-4,8%
Total	6,7%	5,1%	1,3%	0,3%

Font: Índex UAB a partir de dades de la Direcció General de Turisme. Generalitat de Catalunya

Creixement turistes globals i descomposició contribució marques 2004

	Total	Estrangers	Espanyols	Catalans
Barcelona	3,0%	4,3%	2,9%	-0,7%
Catalunya Central	-0,2%	-0,4%	0,1%	-0,2%
Costa Brava	2,0%	3,0%	0,7%	0,7%
Costa Daurada	0,8%	0,5%	1,8%	0,7%
Costa Garraf	0,2%	0,5%	0,0%	-0,3%
Costa Maresme	0,6%	0,5%	0,3%	1,1%
Pirineus-Prepirine	0,1%	0,4%	0,0%	-0,7%
Terres de Lleida	0,0%	0,1%	0,1%	-0,6%
Total	6,7%	8,7%	5,8%	1,5%

Font: Índex UAB a partir de dades de la Direcció General de Turisme. Generalitat de Catalunya

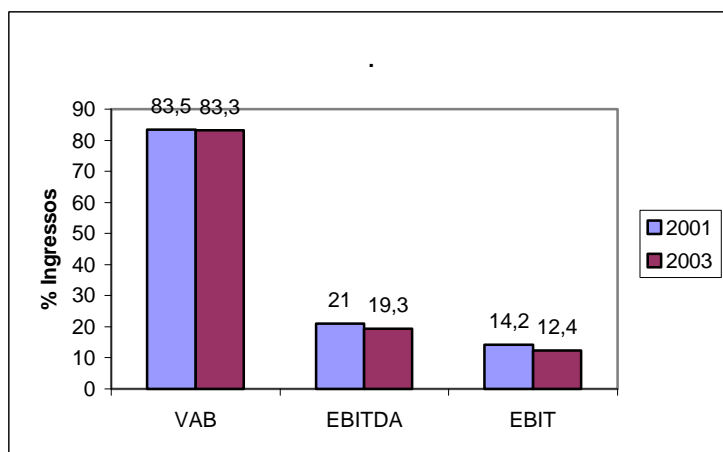
Evolució de la rendibilitat de les empreses hoteleres

S'ha analitzat l'evolució de la situació econòmica de les empreses hoteleres catalanes, establint una comparació entre els anys 2001 i 2003. Les dades s'obtenen a partir d'una explotació detallada del *Sistema de Análisis de Balances Internos* (SABI). L'objecte és detectar si s'ha produït, conjuntament amb l'expansió global de l'activitat, una reducció en els *ratios* de rendibilitat.

El benefici abans d'impostos (BAT) hauria caigut en un 2% en el període, malgrat la millora en el cost financer. Els motius d'aquest comportament es troben en què, tant el valor afegit brut (ingressos menys consums) com el EBITDA (valor afegit brut menys la resta de despeses d'explotació sense incloure amortitzacions) han empitjorat lleugerament en termes relatius respecte el total d'ingressos. Cal destacar l'increment de només un 10,1% dels ingressos en dos anys, la qual cosa suposa menys d'un 5% anual acumulatiu, el que implica en termes reals, un increment molt reduït. Això és un reflex molt probablement dels sacrificis realitzats sobre la variable preu per tal de intentar mantenir els nivells d'ocupació en els darrers anys.

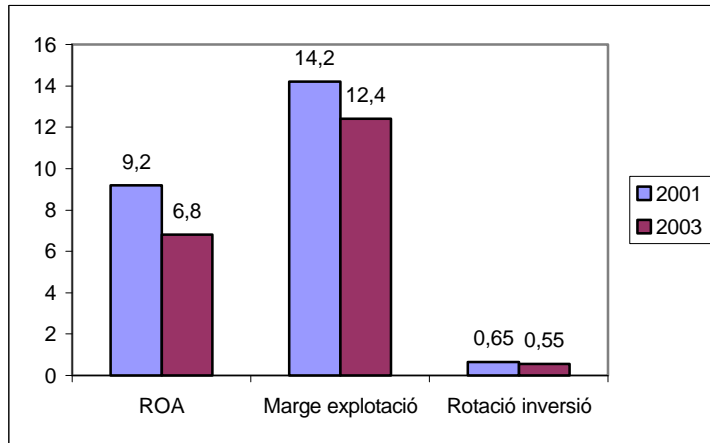
D'altra banda, el rendiment de la inversió (ROA) ha patit una davallada d'un 26% en dos anys. La rendibilitat dels accionistes (ROE) abans d'impostos també s'ha reduït d'un 16% a l'any 2001 al 13,4% de l'any 2003. Mentre la caiguda del ROA sigui deguda a les polítiques de renovació i expansió inevitables per mantenir la competitivitat quedarà justificada mentre la situació patrimonial continuï sòlida i es mantingui l'actual equilibri financer.

Evolució dels marges d'explotació

Font : Índex UAB a partir de dades del SABI

**Evolució dels components del ROA (Rendiment de la Inversió)
(ROA= marge explotació * rotació inversió)**

Font : Índex UAB a partir de dades del SABI